

מנהרת הזמן: ממצא ארכיאולוגי נדיר התגלה במפתיע בצפת

Posted on 2 בספטמבר 2020 by שוש להב

נחשפו בצפת מרכז קניות ובאר מים מהמאה ה-16, ממצאים מהמאות 17-19 ומנהרת הטרור הראשונה בישראל משנת 1948

Categories: כחול לבן, ראשי

Tag: צפת, מנהרת הזמן

צפת, אחת הערים העתיקות בארץ, לא מפסיקה להפתיע ולהתחדש. במסגרת עבודות לפיתוח התיירות בצפת, הפיכת כיכר אשתם/שדה לאזור מזמין, עם תצפית נוף קסומה לעבר הרי מירון וכו', ביצעו הצוותים המקצועיים חפירות דגימות בקרקע. במסגרת עבודות אלו אותרו ממצאים ארכיאולוגיים חסרי תקדים, על ציר הזמן מהמאה ה-16 ועד למלחמת השחרור בשנת 1948.

לאחר מספר ימים של חפירות אינטנסיביות התברר שמדובר בחלל המשלב ממצאים ממספר תקופות, החל מהמאה ה-16 ועד למלחמת שחרור העיר צפת בשנת 1948. "יש פה 4 שכבות של מבנים: מבנה מנדטורי מהמאה ה-20 היושב על מבנה מהמאה ה-19 שניתן לראות את הריצוף שלו, תחתיו מבנה קדום יותר מרעידת האדמה ב-1837 והקיר בקצה הוא מהמאה ה-17, קדום עוד יותר. כל הדבר הזה מכסה על פתח של בור מים מדהים ומאגר מים מהמאה ה-16. בנוסף לכך, יש את המנהרה מהרובע המוסלמי לעבר השטח הזה, שנחפרה על ידי המוסלמים למטרות התקפה ב-1948",

הסביר **אורן זינגבוים**, מרשות העתיקות. כאמור, מדובר במבנה עתיק במיוחד, מהמאה ה-16 של העיר צפת, הכולל באר מים ומתחם של חנויות, שהיו חלק ממרכז הקניות העתיק של בירת הגליל. מדובר באחד התיעודיים הנדירים והמשמעותיים ביותר.

נחשפה עיר תחתית מדהימה בצפת. צילום עיריית צפת

על פי הערכות מדובר בליבו של הישוב במאה ה-16 שמוגדרת כ'תקופת הזהר', ימי שלטון האימפריה העותמאנית, בהם חיי הקהילה והכלכלה בצפת התפתחו בצורה ניכרת ומבנים אלו סייעו רבות לפיתוח זה. בימים ההם מגורשי ספרד הגיעו לבירת הגליל, בה היו יחסים תקינים בין היהודים למוסלמים ושלטון נוח, באופן יחסי, לשלטון בירושלים. כמו כן, צפת נחשבה לעיר מרכזית לפעילות מסחר ותרבות עם קהילות בדמשק, חלב וכלל ערי הים התיכון. "כל ההיסטוריה של צפת מהמאה ה-16, כעיר יהודית עולמית מתקופת הקבלה נמצא כאן תחת לאדמה, יש לנו עיר תת קרקעית עם פוטנציאל אדיר בצפת", ציין החוקר **אליעזר שטרן**.

סיפורו של הממצא המשמעותי לא מסתיים כאן: החוקרים גילו כי במהלך הקרב על שחרור העיר צפת, ניסו הערבים על בסיס ציר זה, לחפור מנהרת טרור (הרבה לפני החשיבה על מנהרות בלבנון ועזה), מהראשונות בעולם, שתגיע עד לבניין אשת"ם - לב הכוח היהודי. ממצאים אלו עולים בקנה אחד עם הדברים בספרו של **בנימין גייגר**, אחד מזקני צפת, הגולל על פני 153 עמודים את סיפורה של העיר וגם מציין כי במהלך מלחמת השחרור: "שמעתי רעש מונוטוני עמום הדומה לקול חפירה במעדר". כעת, בעיריית צפת יוזמים פרויקט נרחב לשימור האתר ההיסטורי-ארכיאולוגי, שהתגלה באורח פלא בליבה של העיר העתיקה. בהוראת ראש העיר, **שוקי אוחנה**, החלה בחינה היסטורית מעמיקה של האתר ולקדם תוכנית נרחבת לשימורו והפיכתו לאטרקציה תיירותית משמעותית בבירת הגליל.

ראש עיריית צפת, **שוקי אוחנה** ציין: "מדובר בממצא מרתק ומרגש, הגולל היסטוריה נרחבת של העיר ומעין מנהרת זמן של תקופות שונות בהיסטוריה של בירת הגליל. לי באופן אישי, יש חיבור לממצא ממלחמת השחרור, אז נחפרו בתוואי זה מנהרות טרור מהרובע המוסלמי. במלחמה זו דודי - שעל שמו אני קרוי, נרצח מפגיעת צלף בעודו עומד בבניין אשת"ם הסמוך. מרגע גילוי האתר המיוחד, שכרנו את שירותם של אדריכלים, יועצים וארכיאולוגים, לביצוע תוכנית אדריכלית, מיפוי, וחקר מעמיק ויסודי, בדרך להפיכת האתר לנכס היסטורי ואטרקציה אטרקטיבית, את הממצאים והאפשרויות, נקבל בימים הקרובים ונקדם את פיתוח האתר החשוב לעיר, למדינה ולהיסטוריה".

הכנסו לסרטון המעניין "מנהרת תש"ח נחשפת בצפת", באדיבות כאן 11, כתבתו של רובי המרשלג 17.8.2020

<https://www.youtube.com/watch?v=7CcblgKd8H0>

מוזמנים גם לבקר בקבוצת הפייסבוק שלנו 'טיול משפחתי בארץ ובעולם'